

Isa af Ursin

Keksi kohtalosi. Julio Cortázarin ja Haruki Murakamin aika- ja todellisuuskäsityksiä

Haruki Murakamin *Kafka rannalla* on bestsellerkirja, jota on ylistetty viime vuosina maasta taivasiin. Japanista näyttää tulleen Murakamin myötä uusi maagisen realismin pyhäntö Latinalaisen Amerikan jälkeen. Halusin tutustua tähän lajityypin uuteen merkkiteokseen. En ole koskaan lukiessani kohdannut samanlaista ristiriitaa: petyin ja vaikutuin, yhtä lailla.

Teos on tulvillaan vaivaannuttavaa psykologista dialogia, josta tuli mieleen omat teinijän pohdiskelut elämän tarkoituksesta. Juonessa ei myöskään ole tarpeeksi todellisuuden tuntua, jota tarvitaan sitäkin hyvään fantasiaan. Silti jokin kirjassa oli poikkeuksellista: sen ote oli vahva, sen oudot tapahtumat kummallisen kiehtovia. Yllätyksekseni kirjan lukeminen vaikutti minuun syvästi.

Haruki Murakamia on verrattu useasti Jorge Luis Borgesiin ja Paul Austeriin, mutta harvemmin Julio Cortázariin. Heissä on kuitenkin paljon samaa. Kummankin kirjailijan tuotannon useat piirteet kumpuavat surrealistien ajattelusta, jossa alitajunta ja unet ovat keskeisessä roolissa. Arkipäivään tunkeutuvat fantastiset elementit toistuvat molemmilla, ja heitä kumpaakin on kritisoitu liiallisen eurooppalaisista vaikutteista ja siitä, etteivät he kuulu oman kansallisuutensa kirjailijoiden joukkoon. Ja mitä tulee heidän lähtökohtaansa kirjoittamista kohtaan, Cortázar olisi varmasti allekirjoittanut Murakamin sanat:

En ollut kiinnostunut kirjoittamaan realistista tarinaa, vaan yliluonnollisen, fantastisen. Näinä aikoina on vaikeaa kertoa tarinaa perinteisen realistisen kerroksen kautta. Jotakin muuta tarvitaan – jotakin yliluonnollista tai ihmeellistä – jotta kerrottu tuntuisi todemmalta. (Gregory, Miyawaki & McGaffery 2002, 127.)¹

Cortázarin ja Murakamin tavassa käyttää fantasian elementtejä on tosin ero. Cortázarin tuotannossa ei esiinny varsinaisia yliluonnollisia piirteitä tai hahmoja, kuten hirviöitä tai muita myyttisiä olentoja.

Koska olen tutkinut Cortázarin tuotannon aikakäsitystä, näiden kirjailijoiden samankaltaisuus herätti kuitenkin uteliaisuuteni. Millä tavalla heidän tuotannossaan esiintyvä aika- ja todellisuuskäsitys liittyy ja keskustelee keskenään? Miksi todellisuudesta on todenmukaisempaa kirjoittaa fantasian kuin realismin kautta? Ja mikä tärkeintä – miten ihmeessä kirjailijan, jonka dialogi on täynnä kliseitä ja jonka tuotanto on usein niin vailla todellisuuden tuntua, voi kokea osuvan johonkin aivan keskeiseen nykykulttuurin ytimessä?

Kohtalo sisälläsi

Sekä Cortázarin että Murakamin tuotannossa vallitsevana teemana on eksistentiaalinen etsintä ja pyrkimys päästä eroon yhteiskunnan asettamista rooleista ja aikataulutetusta, rutiinien täyttämästä elämästä mielikuvituksen ja intuitiivisen elämänasenteen kautta. Kysymys yksilön vapaasta tahdosta ja toisten kohtaamisen vaikeudesta nousee keskeiseksi. Murakamin henkilöhahmot ovat usein yksinäisiä susia, individualisteja jotka rakentavat omaa, poikkeuksellista elämäänsä. Individualismi korostuu, kun taustana on japanilainen kulttuuri, jossa yksilöllisyyttä ei korosteta niin voimakkaasti kuin Euroopassa ja Yhdysvalloissa.

Kuitenkaan erityisesti *Kafka rannalla* -romaanissa päähenkilöt eivät ole järin kykeneväisiä vaikuttamaan omaan elämäänsä: yksilön elämään vaikuttavat vieraat voimat, ja pienen pienet sattumat saattavat kiskaista sen aivan uudelle radalle. Tämä muistuttaa Cortázarin käsitystä todellisuudesta. Hän nostaa surrealistisen sattuman eksistentiaalisista vapaata tahtoa vastaan: "[--]Sartre on hullu ja [--] olemme paljon enemmän toisten ihmisten tekojen summa kuin omiemme" (Cortázar 1980, 260).

Kafka rannalla -kirjan päähenkilö, 15-vuotias Tamura Kafka lähtee kotoaan, koska kyseessä on "hänen elämänsä" ja hänen on otettava siitä vastuu. Kafkalle omasta elämästä vastuun ottaminen ei kuitenkaan tarkoita rationaalista järkeilyä vaan intuitiivista heittäytymistä itselle valitun kohtalon vietäväksi: "Joskus kohtalo on kuin pieni hiekkamyrsky, joka muuttaa koko ajan suuntaa", sanoo Kafkan mielikuvitusystävä Crow. "Tämä myrsky olet sinä. Jokin *sisälläsi*." (2009, 7–8.)

Oma itse on syvempi kuin päältäpäin näyttää. Hyväksymällä alitajunnan vaikutuksen ja antamalla sille valtaa ratkaisujen teossa Kafka pystyy näkemään oman itsensä ja elämänsä kirkkaasti. Heittäytyttyään myrskyyn Kafka ymmärtää kohtalonsa: lähteä kotoa ja päätyä pieneen kirjastoon asumaan.

Tämä vääjäämättömyys toistuu Murakamin romaanissa alituisen. Kaikki on ennalta määrätty. Tamura Kafka pyrkii löytämään oman kohtalonsa ja välttämään samalla isänsä langentamaa Oidipus-myyttiin perustuvaa ennettä: tulet tappamaan isäsi ja makaamaan äitisi kanssa.

Samankaltainen ennalta määrättyvyys esiintyy myös Cortázarin novelleissa. Yksilöt ovat heihin vaikuttavan konstellaation heiteltävissä. Heidän elämänsä on osa jotakin suurempaa kuviota, josta he eivät ole tietoisia. Tämän vuoksi mitä tahansa voi tapahtua milloin tahansa riippuen tekijöistä, ihmisistä ja tapahtumista, jotka vaikuttavat yksilöön ja tämän alitajuntaan monimutkaisten verkostojen kautta.

Cortázarilla vain ihmiset, jotka elävät "ajan aallonmurtajan suojassa" (Cortázar 1984, 166), torjuen omassa itsessä piilevät alitajuiset voimat, voivat elää illuusiassa jossa varmuus vallitsee. He elävät oman yhteiskunnallisen roolinsa hyväksyneenä ja asettavat todellisuuden ymmärrettävään muottiin aikataulujen ja tulevaisuuden suunnitelmien

kautta. Murakamin teoksissa aika ei tarjoa edes illuusiota aallonmurtaajasta: kellojen näyttämä aika ei enää anna rauhaa.

Kafka rannalla -romaanissa kohtaloon ja yliluonnollisiin voimiin perustuva maailmankuva tarjoaa surullisten ja pelottavien piirteiden ohella myös lohtua. Jos ymmärtää oman kohtalonsa, voi ottaa elämänsä omiin käsiinsä. Valinnan vaihtoehtoja on vain yksi, mutta jos tämä yksi vaihtoehto tuntuu kohtalon määräämältä, se vapauttaa paniikista valintojen edessä.

Tämä muistuttaa Cortázarin käsitystä yksilöstä osana konstellaatiota. Hyväksyessään osansa konstellaatiossa ja ymmärtäessään hetkellisesti paikkansa siinä yksilö voi päästä osalliseksi täyttymyksen tunteesta, identiteetinsä yhdistymisestä todellisuuteen. Molemmat kirjailijat painottavat intuitiota järjen sijaan. Intuition kautta voi laajentaa käsitystään itsestään ja todellisuudesta asettamatta sitä rationaalisuuden raameihin.

Vaihtoehtona kohtalolle on illuusio omasta vapaudesta ja elämästä, joka kulkee eteenpäin vain omien ratkaisujen kautta. Murakamin kirjassa Hoshino-niminen rekka-kuski tajuaa, että on elänyt merkityksetöntä ja tyhjää elämää, työnteon ja satunnaisten suhteiden täyttämää. Myös hän päättää heittäytyä kohtalon vietäväksi, ja jättää työpaikkansa. Hän alkaa kiinnostua musiikista ja saada taiteen kautta merkitystä elämälleen.

Murakami antaa ymmärtää, ettei kohtaloon tule heittäytyä sokeasti kuten sen perinteisessä tulkinnassa, vaan kohtalon merkitys on juuri siinä, että sen kautta oppii ymmärtämään itseään.

Ajattomuuden kokemus

Reinhart Koselleck on kuvannut modernin ajan länsimaista historiallista aikakäsitystä, jossa suuntaudutaan kohti tulevaisuutta ja pyritään saavuttamaan uusia päämääriä menneisyydestä saadun tiedon pohjalta. Ranskalaiset surrealistit pyrkivät osaltaan löytämään ratkaisua tähän heidän mukaansa pragmaattiseen ja vieraannuttavaan käsitykseen todellisuudesta, jossa yksilöt tekevät rationaalisia ratkaisuja tulevaisuutta varten. Surrealistit tavoittelivat hetkellistä, nautintoon ja mielikuvitukseen perustuvaa kokemusta todellisuudesta, joka oli tavoitettavissa taiteen tai esimerkiksi unen kautta.

Myös Julio Cortázar piti taideteosta, erityisesti novellia, väylänä todellisempaan ajan kokemiseen, missä yksilö pääsee eroon rutiineista ja tuntee astuvansa ajan ulkopuolelle. Cortázar uskoi, että tämä kokemus on saavutettavissa myös missä tahansa arkisessa tilanteessa herkässä mielentilassa. Cortázar painotti tällaisen herkkyyden vaalimista: se on tie todellisuuden hahmottamiseen runouden tavoin ja muiden ihmisten kohtaamiseen avoimesti, vailla tapojen ja tottumusten luomaa naamiota.

Cortázarin romaaneissa toistuu ajattomuuden kokemus. Tietyissä tilanteissa henkilöhahmot astuvat pois mitattavasta, kellojen näyttämästä ajasta ikuisuudenkaltaiseen kokemukseen. Tämä tapahtuu ”Takaa-ajaja” -novellin saksofonistille Johnnylle,

kun hän istuu metrossa ja muistelee nuoruuttaan. Mielikuvat virtaavat hänen mieleensä, ja hän unohtaa ympäröivän todellisuuden. Kun hän havahtuu ajatuksistaan, metro on kulkenut ainoastaan yhden pysäkinvälin: ainakin viidentoista minuutin tuntuinen matka on taittunut puolessatoista minuutissa. Johnnyn mukaan ihmiset voisivat elää satoja vuosia, jos heillä olisi jatkuvasti pääsy tuohon toiseen aikaan.

Kafka rannalla -romaanissa päästään myös hetkelliseen ajattomuuden tilaan. Mielen sisällä olevaan myrskyyn vajoaminen, oman kohtalon tiedostaminen on Kafkalla pääsy tuohon meditatiiviseen tilaan, jossa ei ole ajan tuntua:

Et voi muuta kuin antautua sille, astua suoraan sen tielle, sulkea silmät ja tukkia korvat hiekalta ja kävellä askel kerrallaan sen lävitse. Siellä ei aurinko paista eikä kuu kumota, siellä ei ole suuntia, ei ajan tajua. [--] Kuvittele sellainen hiekkamyrsky. (2009, 8.)

Pois rutiinista

Cortázar puhuu Suuresta Tottumuksesta, johon yksilöt ovat tuudittautuneet ja josta heidän on herättävä. Murakamin novellissa ”Sleep” kotirouva elää rutiininomaista elämää: kaikki toistuu päivästä päivään, pienimmätkin eleet ja ilmeet ovat muuttuneet tyhjiksi riiteiksi vailla alkuperäistä merkitystä. Päähenkilö tajuaa yhtäkkiä, kuinka hän on menettänyt oman identiteettinsä tuolle elämälle. ”Olin – yksinkertaisesti – ällistynyt. [--] Olin osa tällaista elämää, elämää joka oli nielaissut minut täysin.” (2003, 81.) Hän katsoo peiliin ja tuntee olevansa hetkellisesti olemassa todellisesti: ”Ja yhtäkkiä ymmärsin: Tämä kaikki tapahtuu minulle tässä paikassa juuri nyt [--] Todellisuus ja minä itse olemme samaan aikaan olemassa juuri tällä hetkellä.” (mt., 82.)

Päähenkilö lakkaa nukkumasta ja alkaa lukea kirjoja, mitä hän ei ole tehnyt nuoruutensa jälkeen. Hän viettää yöt lukien ja päivät toistaen mekaanisesti kotitöitä. Arkipäivän rutiinit alkavat näyttää yhä epätodellisemmilta. Arkitodellisuuden voi suorittaa kuin robotti, eikä kukaan huomaa. Todellinen todellisuus vallitsee öisin, Tolstoin *Anna Kareninan* maailmassa. Päähenkilö näkee unen juonena pitää yllä yksilön rutiininomaista valve-elämää, pitää tämä tyytyväisenä arjen kahleissa.

Cortázarin ajatus taiteesta väylänä todelliseen todellisuuteen on vahvasti läsnä tässä Murakamin novellissa. ”Sleep”-novellin päähenkilö on lukemisen ohella ”olemassa samaan aikaan todellisuuden kanssa”, kun hän käy uimassa päivisin. Heittäytyminen kokonaisvaltaisesti fyysiseen suoritukseen, mielen ja kehon yhdistyminen, on väylä todellisuuden suoraan kokemiseen. Cortázar ei liiemmin ole muun urheilun kuin nyrkkeilyn ystävä, mutta hänen tuotannossaan tämä ajan unohtaminen fyysisyyden kautta tapahtuu rakastellessa. Murakamin tuotannossa myös syöminen on keskeisellä sijalla. Suuri näläntunne on merkki elämänhalusta, fyysisyydestä abstraktioiden maailmassa.

Murakami ja Cortázar kummatkin painottavat surrealistien teesiä unen ja valveen

yhdistämisestä. Vain tuomalla uni ja alitajuiset voimat valvemaailmaan voi rikkoa vieraannuttavan, kellojen ohjaaman todellisuuden. Novellissa ”Sleep” tämä on tehty konkreettisesti: päähenkilö luopuu unesta, sillä se on hänen mukaansa keino kestää valvemaailman illuusiotonta rutiinia. Kieltäytyessään nukkumasta päähenkilö kieltäytyy jakamasta mieltään uni- ja valvetilaan, antamasta periksi Suurelle Tottumukselle.

Miksi teen mitä teen?

Kuten Cortázarilla, Murakamin teoksissa vallitsee merkityksettömyyden tuntu, joka on voitettavissa vain hyväksymällä elämän irrationaalisuus. Yksilöt tekevät ratkaisuja syistä, jotka eivät ole rationaalisesti selitettävissä: pariskunta tekee hyökkäyksen McDonaldsiin korjatakseen oudosti pois radaltaan menneen kohtalon, tai vaimo jättää miehensä nahkahousujen takia. Perinteiset psykologiset syy- ja seuraussuhteet eivät päde.

Cortázar hylkäsi kokeellisessa romaanissaan *62 Modelo para armar* perinteisen narratiivin psykologian, samalla tavoin kuin ranskalaisen uuden romaanin edustajat. *62:n* henkilöt ovat ei-rationaalisten voimien vietävinä, ja heidän toimintaansa vaikuttavat heistä täysin riippumattomat tekijät. Myös *Kafka rannalla* -romaanin henkilöt ovat sattumien heiteltävissä, mutta sattumien, joita ohjaa kummallinen kohtalo, voimat jotka eivät ole tästä maailmasta. Murakamin romaani on tässä mielessä nuortenkirja: se tarjoaa lohduttavan ajatuksen kohtalosta, jonka matkaan voi heittäytyä, vaikkei tietäisikään minne on menossa.

Kafka rannalla on hyvin kirjallinen romaani, jossa tarinan lait ohjaavat tekstiä. Se on tarinankerrontaa Scheherazaden tai lapsuuden impulsiivisten yökylätarinoiden tyyliin: tarina syntyy sitä mukaa kuin sitä kerrotaan. Yllättäviä asioita ja henkilöitä ilmestyy vailla selvää logiikkaa esiin kuin taikaiskusta. Ainoa selitys löytyy keksimisen ja mielikuvituksen rajattomasta prosessista ja tarinan itsensä absurdista logiikasta.

Selkeä ero kirjailijoiden välillä, joka monessa suhteessa johtuu eri aikakausista joilla he loivat teoksiaan, on ajatus todellisuuden taustalla vallitsevasta järjestyksestä. *Kafka rannalla* -romaanissa eversti Sanders -niminen hahmo, joka kutsuu itseään ”metafyysiseksi, käsitteelliseksi olenoksi”, kuvaa todellisuutta jatkuvaksi muutokseksi: ”[-] Jumala on olemassa vain ihmisten mielessä. [-] Jos ajattelee, että Jumala on, niin sitten hän on. Jos ei ajattele, häntä ei ole.” (2009, 393.) Sama logiikka toimii koko romaanissa. Jos uskot kohtaloon, se on olemassa. Jos et, se ei ole. ”Aika postmoderni juttu” (mt.). Kaikki on olemassa vain omassa mielessäsi.

Myös Cortázarin mukaan todellisuus on jatkuvasti liikkeessä, kaleidoskooppi, joka muuttaa muotoaan pienenkin tapahtuman mukaan. Cortázar uskoo, että todellisuus on yksilön keksittävässä joka hetki; taustalla on kuitenkin järjestys, kuvio josta todellisuus rakentuu ja josta yksilö on osa. Cortázarin ajatus on näin lohduttavampi kuin Murakamin. Yksilö on osa kokonaisuutta, joka tosin on alituisessa muutoksessa.

Murakamin teokset sijoittuvat japanilaiseen nykytodellisuuteen, jossa markkina-voimat tarjoavat yksilöille valmiita identiteettejä (Stretcher 2002). Mielikuvitus on keino kokea yhteyttä toisiin ja rakentaa omaa käsitystä todellisuudesta. Rebecca Suter kuvaa tätä puolta Murakamin tuotannossa osuvasti:

Hänen teoksensa alleviivaavat kirjallisuuden uutta sosiaalista funktiota: antaa ihmisille tarinoita, jotka eivät vääristä todellisuutta pakottamalla sitä rationaalisten rakenteiden sisään, kuten lineaariset ja realistiset kertomukset usein tekevät, vaan jotka sallivat lukijoiden astua toisiin maailmoihin ja saavat heidät ymmärtämään ja yhdistelemään mielikuvituksen avulla moniulotteisia todellisuuden aspekteja (2008, 180).

Sekä Cortázarilla että Murakamilla yksilöiden ainoa mahdollisuus aitoon elämään on mielikuvitus, oman elämänsä keksiminen luovasti, avoimena hetkelliselle kokemukselle. Postmodernissa maailmassa kaikki on keksintöä ja tulkintaa, kuten esimerkiksi Elisabeth Deeds Ermarth on havainnoinut:

Kaikki on tulkintaa. [--] [O]sallistumme lähes ihmeenkaltaisesti erilaisiin kollektiivisen tulkinnan ja keksimisen akteihin [--]. Kun alamme nähdä mentaaliset liikkeemme keksintöinä, ne eivät ole enää "neutraaleja" ja "luonnollisia" käyttäytymisen tapoja vaan vastuun ottamisen ja vapauden harjoittamisen muotoja. (Ermarth, 23.)

Kafka rannalla -romaanin epäuskottava todellisuus voidaan nähdä sen kautta, ettei se ole edes tarkoitettu uskottavaksi. Se on mielikuvitusta, keksimisen iloista leikkiä, jossa Tamura Kafka saa elämälleen merkityksen. Monissa lasten- ja nuortenkirjoissa esiintyvä mielikuvitusmaailma on väylä ymmärtää ja käsitellä omaa elämää, kuten kirjassa *Hassut hurjat hirviöt*. Tämä on tulkinta, jota ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista soveltaa kirjaan *Kafka rannalla*. Mikäli Tamura Kafka onkin kuvitellut koko kirjan tarinan ja seikkailunsa, sillä ei ole väliä. Raja todellisuuden ja fantasian välillä haipuu: kaikki todellisuus on keksintöä, fantasiaa.

Mielikuvituksen voima

Cortázar liitetään yleensä ennemmin Río de la Platan eurooppalaiseen perinteeseen nojaavaan fantastisen kirjallisuuden traditioon kuin Latinalaisen Amerikan todellisuutta kuvaavaan maagisen realismin piiriin. Tällaiset jaottelut ovat kuitenkin ongelmallisia, sillä esimerkiksi edelliseen traditioon kuuluvaa Jorge Luis Borgesia pidetään maagisten realistien tärkeänä esikuvana. Murakamin voisi nähdä jatkajana näille kummallekin perinteelle, jotka usein niputetaan yhteen yleistermillä spekulatiivinen fiktio.

Joka tapauksessa pyrkimys näillä määritelmällisesti toisistaan hieman poikkeavilla lajityypeillä on sama: näyttää todellisuudesta puolia, johon perinteinen realismi ei kykene. Spekulatiivisella fiktiolla – genren viihteellisemmät haarat poisluettuna – on ollut Franz Kafkasta lähtien pyrkimys tarkastella varmuuksista riisuttua modernia

todellisuutta, sen surrealistisia, absurdeja piirteitä. Tällaisia kirjailijoita riittää: George Orwell, Stanislaw Lem, García Márquez, Ursula Le Guinn... Ehkä ainoa asia, joka nykyfantasiakirjailijoita erottaa edeltäjistään, on epäusko minkäänlaisiin ideologioihin.

Silti spekulatiivinen fiktio kärsii osittain viihteellisyyden leimasta. Sci-fi kirjailija Damien G. Walter kritisoi marraskuussa *Guardianin* blogissaan fantasia- ja sci-fikirjallisuutta kohtaan suunnattua ylenkatsetta. Walter esittää, että elämme niin fantasian täyttämässä maailmassa uusine teknologioineen ja absurdeine uutisotsikoineen, että fantasia on realismin sijaan havainnollisin keino kuvata sitä. Ehkä fantasia ja sci-fi antavat parempia välineitä oudon todellisuuden ymmärtämiseen kuin perinteinen realismi? Sci-fi ja fantasia eivät ole Walterin mukaan eskapismia, kuten esimerkiksi David Shield väittää teoksessaan *Reality Hunger: A Manifesto*, vaan pyrkimystä ymmärtää järjetöntä maailmaa.

David Shieldin manifesti on osa maailmanlaajuista trendiä, jossa tietokirjallisuus ja tositapahtumiin perustuva proosa ovat vallanneet alaa fiktion painottuvilla kirjamarkkinoilla. Shieldin teesi on, että todellisuus itsessään tarjoaa niin paljon, ettei ole järkeä hautautua fiktion eskapistiseen maailmaan.

Nuorten latinalaisamerikkalaisten kirjailijoiden *Four visions* -seminaarissa Cambridgessa marraskuussa puhunut perulainen Santiago Roncagliolo antoi toisaalta tietokirjallisuuden suosioon syyn, joka lähenee yllättävästi Walterin ajatusta fantasia-kirjallisuudesta todellisuuden havainnollisimpana kuvaajana. Roncagliolon mukaan todellisuus on itsessään niin käsittämätöntä, että sen esittäminen sinällään on fantasia-kirjallisuutta parhaimmillaan: ”Me olemme niin ällistyneitä todellisuuden edessä, ettemme ole enää niin alttiita tuomitsemaan sitä tai etsimään siihen järjestystä.”

Realistinen fiktio voi siis tarjota eskapismia yhtä lailla kuin viihteellinen fantasia-kirjallisuus. Jos kerran todellisuus on itsessään absurdia ja kaikki sen esittämisen tavat ovat pelkkiä tulkintoja, perinteinen realismi saattaa tarjota jopa tyyntäyttävää pakoa todellisuudesta. Jo Franz Kafka näytti, että moderni ihminen itsessään ja koko ”realistinen arkitodellisuus” on fantasian läpitunkema. Nykyään ei tarvitse olla kirjailija, jotta ymmärtäisi tämän: päivän uutisten seuraaminen voi tuntua samalta kuin astuisi Macondon maailmaan tai Orwellin vuoteen 1984.

Keksiminen alkaa olla haastava laji: totuus on ihmeellisempää kuin mikään taru. Kuten Philip Roth totesi aikoinaan: ”[N]ykytodellisuus päihittää jatkuvasti kykymme kirjoittaa, ja kulttuuri viskoo lähes päivittäin eteemme henkilöhahmoja, joita jokainen romaanikirjailija kadehtii” (2001, 167–168). Murakami osaa hämmästyttää juonenkäänteillään nykypäivän ihmeellisyyksiin turtunutta lukijaa. Ehkä myös siinä on kirjailijan viehäytys: hän osoittaa, että mielikuvitus voi sittenkin löytää valloittamattomia alueita ja ylittää todellisuuden rajat.

Murakamin tuotannossa mielikuvitus antaa parhaimmat välineet hahmottaa käsit-

tämätöntä todellisuutta vailla varmuuksia. Mitään ei tarvitse ottaa itsestäänselvyytenä. Jos ei halua rakentaa identiteettiään vain muiden rakentamalle fiktiolle jota kulttuuri tarjoaa, voi saman tien laittaa oman mielikuvituksensa peliin ja – miksei – heittäytyä myrskyyn ja keksiä oman kohtalonsa.

Viitteet:

¹ Olen kääntänyt sitaatit, joiden suomennoksesta ei ole mainittu lähdeluettelossa.

Lähteet:

CORTÁZAR, JULIO 1984/1959: *Salaiset aseet*. Alkuteos: *Las armas secretas*. Suom. Jyrki Lappi-Seppälä. Keuruu: Otava.

CORTÁZAR, JULIO 1980/1969: *62. Modelo para armar*. Barcelona: Club Bruguera.

ERMARTH, ELIZABETH DEEDS 1983: *Sequel to History: Postmodernism and the Crisis of Representational Time*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

GREGORY, SINDA; MIYAWAKI, TOSHIFUMI; MCCAFFERY, LARRY 2002: “It don’t mean a thing, if it ain’t got that swing”: An interview with Haruki Murakami. *Review of Contemporary Fiction* 22.2, 111–127.

KOSELLECK, REINHART 2004/1979: *Futures Past. On the Semantics of Historical Time*. Alkuteos: *Vergangene Zukunft. Zur Semantik geschichtlicher Zeiten*. Trans. Keith Tribe. New York: Columbia University Press.

MURAKAMI, HARUKI 2009/2002: *Kafka rannalla*. Alkuteos: *Umibe no Kafuka*. Suom. englannista Juhani Lindholm. Helsinki: Tammi.

MURAKAMI, HARUKI 2003/1993: *The Elephant Vanishes*. Trans. Alfred Birnbaum & Jay Rubin. London: Vintage.

ROTH, PHILIP 2001/1975: *Reading Myself and Others*. New York: Vintage.

STRECHER, MATTHEW 2002: *Dances With Sheep: The Quest for Identity in the Fiction of Murakami Haruki*. Ann Arbor, MI: Center for Japanese Studies/University of Michigan.

SUTER, REBECCA 2008: *The Japanization of Modernity. Murakami Haruki between Japan and the United States*. Cambridge, MA: Harvard University Asia Center: Distributed by Harvard University Press.

WALTER, DAMIEN G: “Stranger than Science Fiction”. <<http://www.guardian.co.uk/books/booksblog/2010/nov/18/science-fiction-fantasy-literature-realist>> (18.11.2010)